

O **traballo en equipo** non é simplemente a suma de achegas individuais. Non consiste nun grupo de persoas que traballan xuntas nun mesmo asunto, pero sen coordinación entre elas, nin en que cada unha realice o seu traballo de forma individual sen que lle afecte o do resto.

O equipo funciona como unha maquinaria con diferentes engraxes; todas deben funcionar á perfección. Se unha falla, o equipo fracasa.

O traballo en equipo baséase nas «5 C»:

Complementariedade: cada membro achega algo específico. Todas estas achegas son necesarias para conseguir os obxectivos do traballo.

Coordinación: o grupo actuará de forma organizada coa intención de sacar o proxecto adiante.

Comunicación: o traballo en equipo esixe unha comunicación aberta entre todas as persoas, esencial para coordinar as distintas actuacións individuais.

Confianza: cada persoa confía no bo facer das demais. Esta confianza antepón o éxito do equipo ao lucimento persoal.

Compromiso: todas as persoas comprométese a achegar o mellor de si mesmas, a poñer todo o seu empeño en sacar o traballo adiante sen procurar destacar por riba das demais.

COOPERACIÓN

Con esta actividade pretendemos

A importancia de cooperar para conseguir certas metas.

Ser conscientes da responsabilidade que temos á hora de enfrontarnos aos problemas.

Durará

A actividade está pensada para realizarse nunha sesión.

Ciclo: 1

Necesitaremos

Elementos que simbolizen árbores. Valerían aros planos que se teñan na clase ou dous círculos recortados de cartolina.

Papel cebola cor azul. Recortalos en pequenas pezas cadradas para repartir unha a cada neno e cada nena.

Desenvolvemento

1ª fase

Sentar aos nenos e as nenas en liña. Entregar aos nenos e ás nenas a peza de papel cebola, pedindo que fagan con ela dúas boliñas que simbolizarán gotas de auga.

Colocar os dous círculos que representan árbores como a cinco ou seis metros da liña que forman os nenos e as nenas e un pouco separados entre se. Explicar que os círculos representan árbores, e cada un necesita un mínimo de tres gotas de auga para alimentarse ben e non secarse. O obxectivo é conseguir que estean ben regados e que ningún corra o perigo de secarse e desaparecer.

Pedir aos nenos e ás nenas que, sen levantarse do seu sitio, lancen as boliñas poñendo o maior coidado posible para que as gotas de auga caian nas plantas.

Reflexionar con eles sobre o ocorrido a partir de preguntas como:

- Cantas gotas caeron en cada planta?
- Cantas gotas de auga caeron fóra das plantas e desperdiciaron?
- Teñen as árbores as tres gotas que necesitan para sobrevivir?
- Consequimos, entón, o noso obxectivo?
- Que se vos ocorre que podemos facer para evitar desperdiciar gotas de auga e que as árbores poidan recibir a auga que necesitan?

Deixarlles un tempo para que, en asemblea de clase, comenten as posibles solucións.

2ª fase:

Partindo das achegas que fixesen ao cabo da fase anterior, continuar coa actividade do seguinte modo:

Pedir que cada un recolla unha boliña e vólvese a sentar no seu sitio. Esas boliñas entregaranllas a un dos nenos ou das nenas. Esta persoa quedará sentada. O resto deberán levantarse para facer dúas cadeas que cheguen ata ambas as árbores.

A persoa que está sentada entregará a metade das boliñas á primeira persoa dunha das cadeas e a outra metade á persoa da segunda cadea.

As integrantes da cadea iranse pasando as boliñas ata chegar á persoa que estea máis preto das árbores, que depositarán neles as bólas.

Reflexionar sobre o ocorrido a partir de preguntas como estas:

Teñen as árbores as tres gotas que necesitan? Teñen máis de tres gotas?

- Cantas gotas de auga desperdiciáronse esta vez?
- Consequimos o noso obxectivo?
- Que fixemos diferente esta segunda vez?
- Que aprendemos con esta actividade?

FICHA DE LECTURA: COOPERACIÓN AO CADRADO

Con esta actividade pretendemos

Reflexionar sobre a importancia de colaborar e traballar en equipo.
Procurar solucións en grupo aos problemas.

Necesitaremos

Conto *Cooperación ao cadrado*.

Ciclo: 2,3

Desenvolvemento

Dividir a clase en varios grupos, que se sentarán en círculo. Ler o conto en voz alta para todo o grupo. Parar no momento en que comeza a chover e os cubos se dispersan (marcado).

Comentar o visto ata ese momento, respondendo ás seguintes preguntas:

- Como é o comportamento da ficha do dobre seis? Ler en voz alta as opcións e escoller unha, a que consideredes que mellor a representa:
Egoísta
Maleducada
Caprichosa
Irrespectuosa
Dominante
...e comentar a que saia.
- Como nos describe o conto a maneira de ser e actuar dos dados?
Credes que, en xeral, é axeitado ser así?
- Que solucións propoñen os dados para que a ficha do dobre seis deixe libre o camiño? Son apropiadas? Por que?

Neste momento, pedir aos grupos que se poñan no lugar dos dados e pensen como solucionarían eles o problema.

Despois dun intre, pedir aos grupos que expoñan o que se lles ocorreu, anotando no encerado as distintas propostas, pero sen comentalas.

A continuación, continuar coa lectura do conto desde ese punto ata o final.

Reflexionamos

Ao rematar a lectura, reflexionar en gran grupo sobre o contido a partir de preguntas como estas:

- Que foi o que máis vos chamou a atención da historia?
- Que descubriu Cubi cando contemplou a choiva?
- Terían conseguido uns dados sos ou nun pequeno grupo que a ficha se apartase?
- Déstesvos conta de que os dados, aínda que saben que son pequenos, cando se xuntan senten que son moi fortes?
- Forma isto parte de aprender a traballar en equipo?

Reflexionar sobre Verdado:

- Cal é a solución que toma Verdado para pasar ao outro lado?
- Para os dados, que son moi cuadrículados, buscar outro camiño era impensable. Que lles ensinou Verdado?
- É importante ter en conta os puntos de vista doutras persoas á hora de solucionar os problemas?

Debater e crear entre todas e todos unha lista coas ideas clave que podemos extraer do conto.

- Comprenderon as ensinanzas extraídas do conto?

COOPERACIÓN AO CADRADO

Cubi é un dado. Ben, para ser exactos, é un pequeno dado con puntíños negros dos que se empregan nos xogos de mesa. Traballa na sala de pasatempos infantís dun Centro Cultural e é un dos dados azuis do xogo do parchís.

Todas as mañás gústalle dar un paseo, sempre o mesmo, polo camiño de baldosas brancas que atravesa a súa vila.

Na localidade viven dados de todas as cores; mesmo no barrio alto están os dados de póker, que son un pouco máis grandes e algo fachendosos porque presumen de que o seu é un xogo para adultos.

Aos dados gústalles facer sempre as mesmas cousas e ás mesmas horas. A verdade é que son bastante cuadriculados nos seus costumes. Cubi érguese sempre o primeiro e vai pasear cando non hai ninguén. Pero unha mañá as cousas foron diferentes.

Levaba xa un anaco camiñando e, ao chegar á casa trinta e cinco, atopouse cunha enorme ficha de dominó deitada no medio da calzada. Nada, que non podía pasar! A moi descarada estirábase dun lado ao outro, obstaculizando o paso a todos os viandantes. Se quería pasar tiña que saír do seu camiño... algo impensable para un cubo coma el!

—Perdoe, importarlílle apartarse un pouco para que poida pasar?

A ficha era o dobre seis. Cun xesto de mal humor, abriu os ollos dunha das súas dúas caras.

—Non me gusta que me esperten tan cedo, dadiño! Algunhas traballamos en xogos para maiores ata moi tarde.

—Si, si, enténdoo; pero vostede está deitada no medio do meu camiño... e gustárame pasar.

—Mira, pequeno, este sitio é estupendo para descansar e non me quero mover. Estou moi a gusto, así que busca outro camiño! —e seguiu durmindo.

Cubi quedou desconcertado.

Desviarse do seu camiño? Pero... como ía facer iso? Por que? Os camiños trázanse para seguios e el nunca se separara do seu itinerario. Por outra banda, a miúdo menosprezábanos porque traballaban en xogos infantís, pero realmente nunca atopara unha ficha tan maleducada!

Con estes pensamentos, Cubi regresou, cabizbaixo, á súa casa.

A media mañá, escoitou un grande rebumbio na praza da vila. Achegouse e viu un grupo numeroso de dados reunidos e bastante enfadados. Ata os amarelos estaban vermellos de ira! Todos falaban da lea que se armara no camiño. Resultou que, ao longo da mañá, unha chea de dados saíran tamén dar o seu paseo matinal e todos atoparan o camiño cortado pola maldita ficha de dominó.

Ao final, espertáranos tantas veces que a ficha soltou un soprido tan forte coas súas dúas caras que mandou rodando ata a vila ao pobre Verdado, un dos dados verdes, e case o converteu nunha bóla!

—Que vou facer agora! Xa non poderei volver xogar o parchís! —lamentábase—. Agora terei que aprender as regras dun xogo novo!

Os seus compañeiros mirábano con pena. Para personaxes tan cuadriculados coma eles, aprender regras novas era algo terrible! Os dados non sabían que facer, e iso poñíao aínda máis furiosos. Aquela ficha de dominó non estaba cumprindo as regras e os dados non sabían como responder a aquela situación.

De súpeto, cada un deles comezou a dar a súa opinión:

—Merece unha lección, pero que podemos facer se somos moito máis pequenos ca ela?

—Eu son moi forte —dixo o dado vermello, poñéndose fachendoso—. Se un par de dados fortes vos unides a min, podemos ir darlle un empurrón a esa ficha tan teimuda.

—Nada diso —engadiu ao instante un dado amarelo—. Pola forza nunca conseguiremos nada; só empeoraremos a situación. Esa ficha é moi grande e ten moitos ollos que o vixían todo; sería imposible achegarnos a ela sen que se decatase. Debemos pedirlle por favor que se aparte e nos deixe pasar.

—Esa ficha é unha dominante, é a que máis números ten e sempre empeza ela o xogo —dicía outro—. Nunca a poderás convencer.

—Veña, parvadas! —engadiu o dado marrón—. As cousas teñen que estar claras e hai que ir con todo. Eu súpome á proposta do dado vermello.

—Antes de que o consigades, botaravos dun soprido...

O murmurio foi medrando e medrando. Non se poñían de acordo en nada. Por sorte, comezou a chover, así que os dados marcharon correndo para as súas casas e a discusión rematou.

Cubi refuxiouse da chuvia debaixo dunha árbore. Estaba enfadado e non quería volver á casa. Distraído, púxose a observar como as pingas de auga ían caendo e formando unha poza cada vez máis grande. A poza medraba e medraba, ata que derrubou un pequeno muro de barro e unha corrente de auga desbordouse rapidamente praza abaixo. Entón viu todo claro!

—Iso é! Como non me dera conta antes? —dixo Cubi—. As pingas tamén son pequenas, coma nós, pero moitas unidas teñen unha forza enorme!

Cando amainou o trebón, acudiu rapidamente á praza, convocou todos os dados e comentoulles a idea que tivera.

Un anaco despois, Cubi avanzaba polo camiño con paso decidido xunto con varios dados. Ao chegar aos pés da ficha pediulle que se apartase.

—E se me nego? —riu de novo—. Por que non dades un rodeo e me deixades descansar en paz? Ou acaso debo ter medo duns cativos coma vós?

—De nós sós non, pero resulta que somos moitos máis, sabes?

Cubi aclarou a gorxa, poñendo unha cara moi seria. Ao instante emitiu un asubío e nese momento apareceron polo camiño moitos máis dados de todas as cores que, ao chegaren diante da ficha, puxeron en práctica a estratexia acordada:

- Varios achegaban as súas razóns para convencer aquela ficha de que lles deixase o paso libre, intentando facerlle ver o inxusto da súa acción, o importante que é respectar os demais e as regras.
- Algúns recitábanlle as regras do parchís ao tempo que, saltando tres veces, mostraban a súa cara de seis puntos, insistíndolle en que as fichas non poden taponar o camiño despois de tres seis consecutivos.
- E todo isto coa música de fondo da Banda Municipal.

E mentres facían isto, íanse achegando paso a paso á ficha. Imaxínade a que se armou! Con esta estratexia de falar todos á vez e achegarse pouco a pouco a ela, conseguiron o que esperaban. A ficha de dominó viu que non podía dominar a situación e optou, sabiamente, por saír correndo e buscar un lugar máis tranquilo para botar a sesta.

Por fin viron o camiño libre! Os dados saltaban de alegría. Vaia subidón! Mellor aínda que sacar o número exacto para levar a última ficha á casa!

E entón atopáronse con Verdado, que viña paseando tranquilamente desde o outro lado do camiño. Quedaron xeados.

—Como conseguiches chegar ao outro lado?

—Moi sinxelo —dixo Verdado—. Aproveitando o meu novo corpo, dei un rodeo á monstruosa ficha. Gañei tempo e tranquilidade, porque non tiven que enfrontarme a ela.

Á mañá seguinte, como sempre, Cubi saíu dar o seu paseo. Ao pasar pola casa trinta e cinco esbozou un sorriso lembrando o problema do día anterior. Sentiuse orgulloso! Entre todos solucionáranos!

Aquel día, os dados aprenderan dúas cousas moi importantes:

- A primeira era moi evidente: aínda que fosen pequenos, se cooperaban contribuíndo cada un co mellor de si mesmo e participando nunha tarefa común, poderían conseguir grandes cousas.
- A segunda seríalles moi útil para resolver problemas futuros. Verdado ensináralles que, cando te enfrontas a un problema, debes cambiar o teu punto de vista e observalo desde outras perspectivas para atopar unha solución.

REBUMBIO NA COCIÑA

Con esta actividade traballamos:

Inxustiza e desigualdade de xénero.
Respecto e responsabilidade.
Cooperación e traballo en equipo.

Durará

A actividade está pensada para realizarse nunha sesión

Necesitaremos:

Conto *Rebumbio na cociña*.

Ciclo:

1,2

Consideracións previas:

Especialmente cos cursos máis baixos, pode ser necesario deixar claro que o conto parte da idea de considerar "rapaces" os cubertos cuxo nome leva artigo masculino e "rapazas" aqueles que levan artigo feminino. Se houbese algún problema con isto debido ao nivel da clase, pódese realizar a actividade previa proposta. Ao finalizar a lectura pódese facer unha proba de atención para asegurar a comprensión.

Baseámonos en...

O **traballo en equipo** non é simplemente a suma de achegas individuais; non consiste nun grupo de persoas que traballan xuntas na mesma materia, pero sen ningunha coordinación entre elas, facendo cada unha o seu traballo de maneira individual e sen que lle afecte o do resto.

O equipo funciona como unha maquinaria con diversos engraxes; todos deben funcionar á perfección. Se un falla, o equipo fracasa.

O traballo en equipo baséase nas "5 C":

Complementariedade: cada membro achega algo específico. Todas estas achegas son necesarias para acadar os obxectivos do traballo.

Coordinación: o grupo actuará de maneira organizada coa intención de sacar o proxecto adiante.

Comunicación: o traballo en equipo esixe unha comunicación aberta entre todas as persoas, esencial para coordinar as distintas actuacións individuais.

Confianza: cada persoa confía no bo facer do resto. Esta confianza antepón o éxito do equipo ao lucimento persoal.

Compromiso: todas as persoas comprométense a achegar o mellor de si mesmas, a poñer todo o seu empeño en sacar o traballo adiante e sen procurar destacar por riba das demais.

Desenvolvemento

Actividade previa

Comentar aos nenos e ás nenas que imos escoitar unha historia protagonizada polos utensilios da mesa e que, no conto, algúns son "rapaces" e outros son "rapazas". Os cubertos que levan diante o artigo "o" son "rapaces" e os cubertos que levan diante o artigo "a" son "rapazas".

Para deixar isto claro, e utilizando a lista 1, imos facer un xogo:

- Cada vez que digamos en voz alta o nome dun utensilio "rapaz", todos os nenos da clase deberán erguerse.
- Cada vez que digamos en voz alta o nome dun utensilio "rapazas", todas as nenas da clase deberán erguerse.

Ler os utensilios da lista en distinta orde varias veces, tantas veces como sexa necesario, ata que lles quede claro:

Lista 1

"Rapaces"	"Rapazas"
O Garfo	A Culler
O Prato	A Copa
O Vaso	A Xerra
O Coitelo	A Servilleta
O Saleiro	A Navalla
O Cazo	A Brocheta
O Mantel	A Escudela

Proceder á lectura do conto.

Proba de atención

- Os rapaces pensaban que as rapazas facían as cousas mellor ca eles.
- coitelo dixo que os rapaces eran superiores ás rapazas.
- Os rapaces dixéronlles ás rapazas que sen eles non poderían sacar adiante a comida.
- As rapazas non souberon organizarse para traballar en equipo e sacar adiante a comida.
- Os rapaces non lles pediron perdón ás rapazas por teren dito que eles eran superiores.

Hai que reflexionar

Reflexionar sobre o contido do conto a partir de preguntas como estas:

- Que é o que máis vos gustou do conto? Por que?

Debater e crear entre todos e todas unha lista coas ideas clave que podemos extraer do texto. Debater dentro do grupo a idea clave ou o tema principal que se traballa no conto.

- Que é o que máis che chama a atención do comportamento dos distintos personaxes do conto?

Desigualdade de xénero

- Que situación atopamos na historia? Por que se produce?
- Cal é a resposta das "rapazas"?
- Conseguen as rapazas sacar adiante a comida? Como o fan?
- Que valores atopamos nos personaxes da historia?
- Como é o comportamento dos rapaces? Poden unhas persoas sentirse superiores a outras?
- Que podemos aprender desta historia sobre a igualdade?
- Aínda que non se menciona na historia, que supervilán está detrás da actuación dos "cubertos masculinos"?

As rapazas tiñan claramente un problema, pero o importante é como se enfrontaron a el:

- De que xeito enfocaron a resolución?
- Traballaron unha ou dúas soamente? Cantas o fixeron?

- Lembrades a achega dalgunha delas?
- Que nos ensina isto sobre o traballo en equipo?

As distintas achegas teñen como característica empregar moitas veces os cubertos de maneira imaxinativa. É importante reflexionar sobre as propias capacidades para poder contribuír e axudar aos demais.

Debater e crear entre todos e todas, unha lista coas ideas clave que podemos sacar do texto.

REBUMBIO NA COCIÑA

Cando chegou a hora da comida, na cociña non había ninguén que non estivese preparado:

—1, 2, 3, arriba! —berrou o prato á culler, ao coitelo e ao garfo. Os tres colocábanse sempre sobre el para facer a viaxe ata a mesa.

O vaso e a xerra xa estaban listos. Os dous espertaban a admiración do resto, formaban un equipo perfecto. O momento de servir a auga era moi complicado e tiñan que coordinarse moi ben para non mollar a mesa, que era moi delicada. Aínda que, para protexela, xa estaban o mantel e a súa compañeira, a servilleta:

—Nunca permitiremos que ningunha mancha se saia coa súa! —berraban. E a mesa sorría agradecida.

Como vedes, todos os utensilios son importantes e necesarios; todos se complementan e traballan xuntos en harmonía. Porén, as cousas poderían ter sido diferentes... Non o credes? Pois vou contarvos o que pasou o día en que todo cambiou:

Aquela mañá, na cociña, armárase un gran balbordo. Os utensilios estaban discutindo sobre quen era máis importante. O garfo, que sempre estaba picando, falou en nome dos rapaces:

—Rapazas, vós facedes ben o voso traballo, pero nós somos máis importantes, tedes que recoñecelo. Vós estades para axudarnos e, sen nós, non poderíades facer nada.

A culler contestou axiña:

—Iso é unha parvada. Todo o mundo sabe que nós realizamos o noso traballo igual, incluso mellor ca vós, e que se algún faltase algún día, conseguiríamos substituílo sen que se notase.

O coitelo, indignado, interrompeuna rapidamente:

—A nosa superioridade está cientificamente demostrada! Por iso seremos nós os que mandemos sobre os cubertos e a vaixela á hora de comer!

A xerra, na postura que adoptaba cando se enfadaba, coas mans na cintura e mirándoo fixamente aos ollos, díxolle:

—Iso haberá que velo! Cando queirades demostrarmosvos que podemos arranxarnos sen vós!

O vaso, aínda que era bastante tímido, encheuse de orgullo e tamén falou, deixando transparentar completamente os seus pensamentos:

—Sabedes unha cousa? Mentres non aceptedes que nós somos máis importantes, negarémonos a asistir á mesa! A ver que facedes sen nós!

—Iso, iso! —berraron os demais rapaces.

—Ides ter que suplicarnos que volvamos —dixo o prato.

—Non esteades tan seguros —contestoulle a culler.

Os rapaces, moi fachendosos, encerráronse no armario para esperar e observar o que pasaba.

O saleiro, coa súa graza habitual, comentou:

—Xa veredes o mal que o pasan esas sosas á hora da comida. E ademais hai asado! Ao mellor a culler, que ten moita cabeza, convence a carne para que se corte soa! Ha, ha, ha, ha! —riron todos.

A verdade é que as rapazas estaban bastante preocupadas. Non lles gustaba esta situación, pero tiñan que demostrar que eran igual de valiosas.

Reuníronse para organizarse e, entre todas, foron atopando solucións ao problema:

As primeiras en presentarse foron dúas brochetas que estaban moi unidas e que dixeron que elas podían facer perfectamente o traballo do garfo.

A bandexa trouxo a escudela para substituír o prato, e varias servilletas uníronse para formar un gran mantel. Incluso unha terrina moi coqueta se presentou para substituír o saleiro.

—Rapazas, contade comigo para a bebida —dixo, presumida coma sempre, a copa—. Ou acaso pensastes que a que é fina e elegante só vale para os días de festa?

Xusto nese momento apareceu a navalla que, coa súa lingua afiada, lle dixo:

—Outras non somos tan finas, pero, aínda que eu sexa do campo, poderei substituír o coitelo!

Cando ao día seguinte chegou a hora de comer, a comida foi desenvolvéndose sen ningún problema. Os rapaces, desde o armario, agardaban impacientes que algo saíse mal... e tanto esperaron que desesperaron.

O mantel, que era o máis intelixente, foi o primeiro en falar:

—Rapaces, non vedes que estamos facendo o ridículo? Temos que recoñecer que nos equivocamos.

E saíu do armario para ir xunto á mesa.

O garfo, ferido no seu amor propio, tivo que recoñecer que as rapazas conseguiran sacar adiante a comida. Eles non eran tan indispensables como pensaban!

Un a un, foron saíndo, agás o cazo, que se empeñaba en non unirse ás rapazas.

Ata que a sopeira lle dixo:

—Ven aquí, cabezón!, que ninguén serve a sopa coma ti. Non te decatas de que, aínda que puidemos sacar adiante esta comida, podemos facelo mellor colaborando e traballando todos e todas xuntos? Ninguén é máis necesario ca os demais; debemos complementarnos para sermos verdadeiramente útiles. E a nosa tarefa é fundamental... Axudar a que as persoas poidan alimentarse!

Iso foi o que pasou aquel día na cociña e o que fixo que aprendesen dúas importantes leccións:

1. Desde entón, nunca máis se volveu discutir quen era máis ou menos importante só polo artigo que precedía o seu nome.
2. E, ademais, foron moi conscientes de que todos e todas somos útiles e complementarios. Sempre se fan mellor as cousas cando se colabora.